

บทที่ 3

การชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2478 ได้เริ่มประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477¹ ซึ่งในหมวดที่ 2 เป็นหมวดที่กล่าวถึงการชันสูตรพลิกศพในมาตรา 143 ถึง มาตรา 156

3.1 วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 จนถึงมาตรา 156 โดยทั่วไปหมายถึงการตรวจร่างกายของผู้ตาย เพื่อให้ทราบสาเหตุตายที่แท้จริง นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงการตรวจชันสูตร เพื่อให้ทราบว่าผู้ตายคือใคร ตายเมื่อใดอีกด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 154

มาตรา 154 "ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพหาความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใคร หรือ สงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดเท่าที่จะทราบได้"

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคินพคุณ, บุญธรรม ศิริฤทธิ และบรรจง เพชรชาติ, ประชุมกฎหมายประจำศก, พิมพ์ครั้งแรก (พระนคร : นิติเวชช์, 2478), 48: 452-521.

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการชั้นสูตรพลิกศพทางนิติเวชศาสตร์ จึงมี
อยู่ 3 ประการ คือ

1 เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายคือใคร ในคดีฆาตกรรม การพิสูจน์เพื่อให้
ทราบว่าผู้ตายคือใครเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบสวนเพื่อหาผู้กระทำผิด การฟ้อง
ผู้ต้องหาในคดีฆาตกรรม ถ้าผู้ชั้นสูตรพลิกศพไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าศพนั้นเป็นศพผู้ใด
การฟ้องย่อมกระทำไม่ได้ เพราะไม่อาจบรรยายฟ้องให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ว่า
จำเลยทำฆาตกรรมผู้ใด

2 เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายตายที่ไหน ตายเมื่อใด เวลาตายมีความ
สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งในคดีอาญา คดีแพ่ง และการประกันชีวิต โดย
เฉพาะคดีอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 154 ก็มีระบุ
ไว้ชัดเจนว่า ผู้ชั้นสูตรพลิกศพต้องทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงว่าผู้ตายตายเมื่อ
ใด นอกจากนี้การฟ้องคดีอาญาก็ต้องระบุเวลาในการกระทำผิดของจำเลยด้วย
ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเวลาตายในกรณีที่จำเลยไปกระทำผิดฆ่าคนตาย เพราะเวลา
ตายและ เวลากระทำผิดย่อมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยข้อสันนิษฐานที่ว่า
เวลาตายคือเวลาที่เกิดเหตุ การรู้เวลาตายจึงเป็นการรู้เวลาที่เกิดเหตุ รู้
เวลาเกิดฆาตกรรม รู้เวลากระทำผิด

ตายที่ไหน คือการพิสูจน์ว่าสถานที่พบศพนั้นเป็นสถานที่ตายหรือสถานที่
เกิดเหตุหรือไม่ หรือว่าเกิดเหตุ ณ สถานที่หนึ่งแล้วได้มีการเคลื่อนย้ายศพมาอีก
สถานที่หนึ่ง

ตายเมื่อใด การชั้นสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุนั้นมีหลักสันนิษฐาน
เบื้องต้นว่า เวลาตายคือเวลาที่เกิดเหตุ เวลาที่กระทำผิด การรู้เวลาตายจึง
เป็นการรู้เวลาที่เกิดเหตุ รู้เวลาเกิดฆาตกรรม อันเป็นแนวทางในการสืบหาผู้

กระทำผิดต่อไปนอกจากนั้นการฟ้องคดีอาญาต้องระบुरายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ พอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ฟ้องที่ไม่ระบุเวลาดำหรือเวลาที่เกิดเหตุ หรือเวลาที่เกิดการกระทำผิดให้ถูกต้องชัดเจน อาจจะทำให้ศาลยกฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 800/2484 คำว่า "เวลา" มิได้หมายแต่เฉพาะว่าจำเลยกระทำผิดเวลากลางวันกลางคืนเท่านั้น แต่หมายถึง วัน เดือน ปี และเวลาที่กระทำผิด ฟ้องใดไม่ระบุเวลากระทำผิดได้ เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องยกฟ้อง

3 เพื่อพิสูจน์เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย คำว่า "เหตุ" และ "พฤติการณ์" ที่ตาย มักจะใช้รวมกันไป ทางนิติเวชศาสตร์ คำว่า เหตุตาย หมายถึง เหตุตายโดยตรงตามต้นเหตุ ตามพยาธิสภาพ และสรีรวิทยา ส่วนคำว่า พฤติการณ์ที่ตาย หมายถึงว่าการตายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำตนเอง ถูกผู้อื่นกระทำ หรือเป็นอุบัติเหตุ เช่น นาย ก. ใช้น้ำมัน นาย ข. กระสุนทะลุหัวใจ ถึงแก่ความตาย เหตุตาย คือตายเนื่องจากการกระสุนปืนทะลุหัวใจอันเป็นอวัยวะสำคัญ พฤติการณ์ที่ตายคือ ถูกผู้อื่นกระทำ¹

3.2 กรณีจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ

¹กฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 สาขานิติเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (กรุงเทพมหานคร : วัฒองวีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2528), หน้า 343-344.

จะทำการชันสูตรในกรณีใดบ้างนั้น ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 148 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้¹

"มาตรา 148

เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่การประหารชีวิตโดยเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

การตายโดยผิดธรรมชาติ นั้น คือ

1. ฆ่าตัวตาย
2. ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
3. ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
4. ตายโดยอุบัติเหตุ
5. ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ "

จะเห็นได้ว่าจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพในกรณีที่มีการตายผิดธรรมชาติ ซึ่งอาจแยกเป็นกรณีต่างๆได้ดังนี้

3.2.1 ฆ่าตัวตาย อันหมายถึงการที่ผู้ตายกระทำตนเองให้ถึงแก่ความตายโดยเจตนาถ้าผู้ตายไม่มีเจตนาจะฆ่าตัวตายแต่การกระทำนั้นเป็นเหตุ

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคินพคุณ, บุญธรรม ศิริฤทธิ์ และบรรจง เพชรชาติ, ประชุมกฎหมายประจำศก, พิมพ์ครั้งแรก (พระนคร: นิติวาเชษฐ์, 2478), 48: 452-512.

าให้ถึงตายก็ไม่เข้าข้อนี้ เช่น หลิงทาดตนเองให้แทงลูก แต่การกระทำนั้นเป็นเหตุ
าให้ถึงตาย หรือกินยานอนหลับ แต่กินเข้าไปมากไปทำให้ตาย ดังนี้ไม่เป็นการฆ่า
ตัวตาย

การที่กำหนดให้มีการชันสูตรพลิกศพผู้ฆ่าตัวตายก็เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่า
ผู้ตายตายเพราะฆ่าตนเอง ไม่ใช่ผู้อื่นฆ่าตาย และแม้ว่าจะเป็นการฆ่าตัวตาย
จริงๆ การชันสูตรพลิกศพอาจแสดงพฤติการณ์ของการตายว่าเกี่ยวข้องกับบุคคล
อื่นอันอาจทำให้ผู้อื่นนั้นมีความผิดทางอาญาด้วยหรือไม่ เพราะบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
กับการฆ่าตัวตายอาจมีความผิดได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 292, 293
ซึ่ง เอาผิดแก่ผู้ที่ปฏิบัติการณ์อันทารุณแก่บุคคลที่ต้องพึ่งพาอาศัยตน เพื่อให้บุคคลฆ่า
ตนเอง¹ และ เอาผิดแก่บุคคลที่ช่วยหรือยุยงเด็ก หรือคนที่มีสติไม่ปกติให้ฆ่าตัว
ตาย²

3.2.2 ถูกผู้อื่นทำให้ตาย อันหมายถึงกรณีที่การตายเกิดขึ้นจากการ
กระทำของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยเจตนาฆ่า หรือไม่มีเจตนาฆ่า
หรือโดยประมาท หรือแม้จะมีได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็เข้ากรณีนี้ เช่น
ผู้ตายวิ่งตัดหน้ารถยนต์ในระยะกระชั้นชิด โดยที่ผู้ขับขี่ได้มีความประมาทแต่อย่าง
ใด

การที่กฎหมายบัญญัติให้มีการชันสูตรพลิกศพในเรื่องนี้ก็เพื่อให้เจ้าพนักงาน

¹ นคร พจนารพษ์ และ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, ประมวลกฎหมาย
อาญา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2526), หน้า 97-98.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 98.

งานได้ทราบถึง เหตุแห่งการตายโดยแน่ชัดว่าจะ เกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดอาญา
อย่างไรหรือไม่

3.2.3 ถูกสัตว์ทำร้ายตาย เช่น ถูกช้างเหยียบตาย ถูกงูกัดตาย
แต่การที่กินสัตว์บางชนิดซึ่งเป็นพิษเข้าไป แล้วเมาตาย คงจะไม่เข้ากรณีตาม
ข้อนี้ด้วย

ความประสงค์ของกฎหมายที่ทำให้มีการชั้นสูตรพลิกศพในเรื่องนี้ก็ เพราะ
ความตายอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การที่บุคคลอื่นใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการ
ฆ่าคนตายก็ได้ เช่น แอบเอางูพิษมาชุกไว้บนที่นอนของผู้ตาย เป็นต้น

3.2.4 ตายโดยอุบัติเหตุ การตายตามข้อนี้ หมายถึงการตายโดย
เหตุที่เกิดขึ้นปัจจุบันทันด่วน หรือโดยไม่คาดคิด เช่น พัวฆ่าตาย รถหรือเรือคว่ำ
เครื่องบินตก ฯลฯ เหตุผลในเรื่องนี้ก็เพื่อให้แน่ใจว่า การตายมิได้เกิดจาก
การกระทำผิดอาญา

สำหรับกรณีที่ทำตนเองแท้งลูก หรือกินยานอนหลับเกินขนาด หรือกิน
สัตว์ที่เป็นพิษ แล้วเป็นเหตุให้ถึงตายนั้นก็น่าจะเข้ากรณีตายโดยอุบัติเหตุนี้ด้วย

3.2.5 ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ข้อนี้กว้างมาก คือถ้าไม่รู้ว่า การ
ตายนั้นเกิดจากสาเหตุใดแล้ว ย่อมเข้าข้อนี้ทั้งสิ้น

อันนี้ย่อมเป็นความจำเป็นจะต้องทำการชั้นสูตรพลิกศพเพราะจะมีทาง
ที่จะทราบได้ว่าผู้ตาย ตายเพราะเหตุใดแน่ และ เหตุที่ทำให้ตายจะ เกี่ยวเนื่อง
กับการกระทำผิดอาญาหรือไม่

ถ้าเกิดการตายขึ้นตามกรณีดังกล่าวนี้ ก็ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ เว้นอยู่ประการเดียว คือการตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ซึ่งแม้จะถูกผู้อื่นทำให้ตายตามข้อ 3.2.2 แต่กฎหมายก็ยกเว้นไว้ เพราะเป็นที่แน่ชัดอยู่แล้ว และเป็นการกระทำที่เจ้าหน้าที่จะต้องกระทำเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล หรือของบุคคลอื่นที่กฎหมายให้อำนาจไว้

เมื่อกรณีเกิดการตายขึ้นอันจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2499 มาตรา 7 1 ยกเลิกความในมาตรา 148 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และใช้ความดังต่อไปนี้แทน²

"เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน 1 ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย"

พระราชบัญญัตินี้ได้เพิ่มเติมกรณีที่จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพขึ้นอีกคือ "การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน" คือเมื่อมีการตายเกิด

¹ เสถียร วิชยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก, (พระนคร : โรงพิมพ์นิติเวช, 2500), 69: 29-37.

² เรื่องเดียวกัน

ขึ้นแก่บุคคลใดระหว่างที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพเสมอ ไม่ว่าผู้ตายจะตายอย่างธรรมดา เช่น ตายเพราะโรคประจำตัว หรือตายโดยผิดธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ทำให้มีการชันสูตรพลิกศพในกรณีเช่นนี้ ก็เพราะโดยปกติย่อมไม่มีใครรู้เห็นว่าเจ้าพนักงานปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมอย่างไร อาจมีกรณีที่เจ้าพนักงานทรมานแก่ผู้ถูกควบคุม เช่น ทาร้ายร่างกายจนตาย หรือปล่อยให้อดอาหารตาย การชันสูตรพลิกศพจึงอาจแสดงให้เห็นถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องได้ และการมีบทบัญญัตินี้ยังอาจเป็นเครื่องยับยั้งเจ้าพนักงานมิให้คิดกระทำการโดยมิชอบอีกด้วย¹

คำว่า "การควบคุม" ในที่นี้มีได้มีความหมายเฉพาะแต่การควบคุมตามที่นิยามไว้ในมาตรา 2(21) อันได้แก่การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างการสืบสวนและสอบสวน แต่มีความหมายรวมถึงการควบคุมอย่างอื่น การกักขัง การขัง และ การจำคุก ในทุกกรณี ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 106/2501 "นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตายในเรือนจำเพราะเส้นโลหิตแตก เป็นการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148, 150 จึงต้องมีการชันสูตรพลิกศพและได้สวนท้าวคำสั่ง²

¹คณิง ฤาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2530), หน้า 323.

²คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 106/2501.

ถ้าเป็นการฆ่าโดยเจ้าพนักงานแต่ไม่ได้กระทำในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ไม่เป็นคดีวิสามัญฆาตกรรม เช่น "ก้านไปจับกุมคนร้ายนอกเขตท้องที่ของตน และไม่มีเหตุที่จะอ้างได้ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 27 และมาตรา 37 และได้ฆ่าคนร้ายตายตั้งนี้ไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม เพราะกระทำนอกอำนาจหน้าที่คงเป็นเพียงคดีฆาตกรรมธรรมดา จะสอบสวนเป็นคดีวิสามัญฆาตกรรมไปหืออธิบดีกรมอัยการพิจารณาไม่ได้ ต้องให้พนักงานอัยการจังหวัดในเขตนั้นรับผิดชอบ¹

กรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพสำหรับพนักงานสอบสวน ก็ได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 408/2517 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2517 เรื่องระเบียบการชันสูตรพลิกศพ² ในข้อ 314 กำหนดว่า "เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย"

3.3 หน้าที่ของผู้รู้เรื่องการตายโดยผิดธรรมชาติ

ได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

¹สนิท สนั่นศิลป์, "วิสามัญฆาตกรรม," อัยการนิเทศ 46 (2517): 582-583.

²ดร. โสภณพันธ์, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงฤทธิ์การพิมพ์, 2528), หน้า 351.

มาตรา 149¹ ความตายผิดธรรมชาติเกิดมีขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามีภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายเช่นนั้นจัดการดังต่อไปนี้

1. เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้
2. ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจโดยเร็วที่สุด

หน้าที่ดังกล่าวในวรรคต้นนั้นมีตลอดถึง ผู้อื่นซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มีสามี ภริยา มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย

ผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ดังบัญญัติไว้ในมาตรานี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท

3.3.1 เหตุผลที่ต้องมีหน้าที่

เพื่อให้เป็นความสะดวก และเป็นประโยชน์ในการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²

3.3.2 บุคคลผู้มีหน้าที่

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคนพคุณ, บุญธรรม ศิริฤทธิ์ และบรรจง เพชรชาติ, ประชุมกฎหมายประจำศก, พิมพ์ครั้งแรก (พระนคร: นิตีเวชช์, 2479), 48: 510.

² อารัม หุตางกูร, "การชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ 29(2515):110.

บทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้มีหน้าที่

1. สามี ภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตาย
2. บุคคลอื่นใดซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มี สามี ภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือ ผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้น

3.3.3 หน้าที่ต้องกระทำ

3.3.3.1. เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงพอเท่าที่จะทำได้ ซึ่งหมายถึงกรห้ามเคลื่อนย้ายศพ เพราะถ้ามีการเคลื่อนย้าย ร่องรอยหรือหลักฐานอันจะแสดงให้เห็นถึงสาเหตุ หรือพฤติการณ์ที่ตายอาจลบเลือนหรือสลายไป ยิ่งถ้าเป็นการตายโดยการกระทำผิดอาญา อาจจะเป็นการยากที่จะพิสูจน์ความผิดในภายหลัง อย่างไรก็ตามหากมีความจำเป็น เช่น ศพผู้ตายนอนอยู่ริมตลิ่ง หากไม่เคลื่อนย้ายศพอาจเลือนลงน้ำไป ผู้มีหน้าที่อาจเคลื่อนย้ายให้พ้นไปได้

3.3.3.2. ำให้ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจโดยเร็วที่สุด เพื่อให้เจ้าพนักงานได้มีโอกาสทำการชันสูตรพลิกศพผู้ตาย โดยรวดเร็ว เป็นการสะดวกในการรวบรวมหลักฐาน หรือพบเห็นร่องรอยในสาเหตุของการตายได้แน่ชัด

3.3.4 การไม่ทำตามหน้าที่

มาตรา 149 วรรคท้าย กำหนดเป็นความผิดแก่ผู้ทีละเลยไม่กระทำตามหน้าที่ดังกล่าว โดยให้ระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท

3.3.5 หน้าที่แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ

ให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่อื่น

นอกจากนี้ยังได้มีข้อกำหนดหน้าที่ดังกล่าวไว้ใน คำสั่งมหาดไทยที่ 408/2517 เรื่องระเบียบการชั้นสูตรพลิกศพ ในข้อ 315 และ 316 ดังนี้¹

ข้อ 315 ถ้าการตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานเกิดขึ้น ณ ที่ใด ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเอง เพียงเท่าที่จะทำได้
2. ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด

ในกรณีการตายอยู่ในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมเป็นผู้แจ้งความต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ข้อ 316 เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้รับแจ้งความว่ามีบุคคลใดตายอันจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ถ้าผู้รับแจ้งไม่ใช่พนักงานสอบสวนให้รับแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ศพอยู่ทราบทันที

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนแล้วแต่กรณี

¹ดร. โสภิตพันธ์, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี, อ่างแล้ว, หน้า

ดำเนินการรักษาศพตลอดจนวัตรุ่องรอยอันเป็นหลักฐานแสดงถึง เหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการจนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ

ให้พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนบันทึกการรับแจ้งความไว้แล้วรีบจัดการให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยไม่ชักช้าและ เป็นผู้แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

3.4. การชันสูตรพลิกศพ

3.4.1 ผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ

ได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 ดังนี้¹

มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็วแล้วให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยผู้พิพากษาคนหนึ่งของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ที่ทำการชันสูตรนั้นอยู่ในเขตต์

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคินพคุณ, บุญธรรม ศิริฤทธิ์ และบรรจง เพชรชาติ, ประมวลกฎหมายประจำศก, 48: 511.

ไว้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพทราบ

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้มีหน้าที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพประกอบด้วย

ก. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ พนักงานสอบสวนอื่นแม้จะมีอำนาจสอบสวนเหนือคดีนั้นก็ไม่มีอำนาจทำการชั้นสูตรพลิกศพ

ข. แพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น แพทย์ประจำตำบล คือบุคคลที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านเลือกผู้ที่มีความรู้ในวิชาแพทย์เพื่อจัดการป้องกันความเจ็บไข้ของราษฎรในตำบล¹ ส่วนแพทย์อื่นในที่นี้น่าจะหมายถึงแพทย์ประกาศนียบัตรและแพทย์ปริญญานั่นเอง

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2496² ให้ยกเลิกมาตรา 150 ข้างต้นแล้วแก้ไขใหม่ เป็นดังต่อไปนี้³

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 "พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457," ราชกิจจานุเบกษา 31(17 กรกฎาคม 2457): 247.

2 เสถียร วิชยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นิติเวช, 2497), 66: 204-207.

3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 207.

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น แต่ถ้าแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่นไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของ เจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ที่ทำการชันสูตรนั้นอยู่ในเขต

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ"

การเปลี่ยนแปลงผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพโดยพระราชบัญญัตินี้ได้เพิ่มให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ สามารถทำการชันสูตรได้ ในกรณีที่ไม่ไม่มีแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น

ต่อมาได้มี พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499¹ ในมาตรา 150 ดังนี้ ²

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับนายแพทย์จังหวัด

1 เสถียร วิชัยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก ตอนที่ 1, (พระนคร: โรงพิมพ์นิติเวส, 2500), 69: 29-36.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

หรือแพทย์ประจำสุศาลา หรือ แพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ โดยเร็วและให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือ แพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

....."

จากพระราชบัญญัตินี้แบ่งผู้มีหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพได้เป็น

1. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ร่วมชันสูตร กับ
2. ออามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสุศาลา หรือ
3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งในกรณีนี้จะใช้เมื่อไม่มีบุคคลในกรณีที่ 2 หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

ข้อสังเกต

ในข้อ 2 นั้น "ออามัยจังหวัด" เป็นแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ "แพทย์ประจำสุศาลา" และ "ในข้อ 3" มิใช่แพทย์แผนปัจจุบัน เพียงแต่มีความรู้เกี่ยวกับทางการแพทย์เท่านั้น¹

¹"พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2456," ราชกิจจานุเบกษา 31 (17 กรกฎาคม 2457): 247.

ต่อมาได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้เปลี่ยนแปลงมาตรา 150 เสียใหม่ เป็นดังนี้¹

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดย เร็วและให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ ประจำตำบล

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของ เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ เจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วย พนักงานอัยการนายหนึ่ง ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ทำการชันสูตรพลิกศพนั้น

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิก ศพทราบ"

ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ คือ

1. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่
2. อนามัยจังหวัด, แพทย์ประจำสถานอนามัย หรือ แพทย์ประจำ

¹ "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333," ราชกิจจานุเบกษา 89 (13 ธันวาคม 2515), 190: 168-169.

โรงพยาบาล

3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่ หรือ แพทย์ประจำตำบล

เหตุที่เรียกแพทย์ประจำสถานีอนามัยแทนแพทย์ประจำสุขศาลา เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขได้เปลี่ยนชื่อเรียก สถานีอนามัยระดับอำเภอจากสุขศาลามาเป็น สถานีอนามัย ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นศูนย์การแพทย์และอนามัย และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงพยาบาลชุมชน นั่นเอง จึงทำให้ได้ทำการเปลี่ยนชื่อแพทย์ที่ประจำอยู่ตามไปด้วย ส่วนแพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นหมายถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลจังหวัดทั่วไป, ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่และแพทย์ประจำตำบลยังคงเหมือนเดิม

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนนั้นก็มิระ เบียบการชั้นสูตร พลิกศพนกำหนดบุคคลที่จะต้องทำการชั้นสูตร ไว้ในข้อ 317 ดังนี้¹

"ข้อ 317 ผู้มีอำนาจที่จะทำการชั้นสูตรพลิกศพนนั้นได้แก่พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนนั้นอยู่ กับอนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล ให้บันทึกรายละเอียดแห่งการชั้นสูตรพลิกศพนนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบลแทน

....."

ซึ่งกำหนดไว้เหมือนกับในมาตรา 150 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

¹ดรณ โสติพันธ์, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี, หน้า 352.

ความอาญา แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333¹ แต่ในกรุงเทพมหานครนั้น ผู้มีอำนาจในการชันสูตรพลิกศพ ได้กำหนดไว้ในข้อ 317 วรรค 3 ดังนี้² "เฉพาะในกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลของราชการใดก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นได้" ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ คือ

1. พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ร่วมกับ
2. แพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจ หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของทางราชการในกรณีที่มีผู้ตายตายที่โรงพยาบาลของทางราชการนั้น

ครั้งสุดท้ายได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2523 ได้แก้ไขมาตรา 150 ไว้ดังนี้³

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลตั้ง

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333," ราชกิจจานุเบกษา 89, 190: 168.

2 ดร.ณ วัสดุพันธ์, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี, หน้า 352.

3 "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2523," ราชกิจจานุเบกษา 97 (25 กรกฎาคม 2523), 113: 1.

กล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำ
ท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตร
พลิกศพทราบ

....." ฯลฯ "

ดังนั้นในปัจจุบันนี้ บุคคลผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพประกอบด้วย

1. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่
2. สาธารณสุขจังหวัด หรือ แพทย์ประจำสถานอนามัย หรือแพทย์

ประจำโรงพยาบาล

3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่หรือ แพทย์ประจำตำบล

โดยจะใช้บุคคลตาม ข้อ 1 ร่วมกับ บุคคลในข้อ 2 และจะใช้บุคคล
ในข้อ 3 แทนข้อ 2 ได้เมื่อไม่มีบุคคลในข้อ 2

ต่อมาได้มีระเบียบของกรมตำรวจว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ศพหรือบาง
ส่วนของศพทางนิติเวชวิทยา (ฉบับที่ 4) ได้ยกเลิกและแก้ไข ข้อ 317 นี้เสีย
ใหม่ดังนี้¹

"ข้อ 317 ผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพนั้นได้แก่ พนักงานสอบสวน

¹ "ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ศพหรือบางส่วนของศพ
ทางนิติเวชวิทยา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528," (2 กันยายน 2528).

สวนแห่งห้องที่ศพนั้นอยู่กับ สาธารณสุขจังหวัด หรือ แพทย์ประจำสถานีนอนามัย หรือ แพทย์ประจำโรงพยาบาล และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำห้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

.....ฯลฯ

เฉพาะในกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลของทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้น หรือ แพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพได้"

ซึ่งได้แก้ไขตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) ในเรื่องผู้มีอำนาจหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ¹ และในขณะเดียวกัน สำหรับในเขตกรุงเทพมหานครนั้น แพทย์ที่สามารถร่วมทำการชันสูตรพลิกศพได้ คือ

1. แพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจ หรือ
2. แพทย์ประจำโรงพยาบาลของทางราชการ หรือเอกชน ในกรณี

1 "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2523," ราชกิจจานุเบกษา 97, 113: 1.

ที่ผู้ตายได้ตายที่โรงพยาบาลของทางราชการหรือเอกชน ตามลำดับ

3. แพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนหรือ โรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานคร

ซึ่งจะเห็นได้ว่าได้เพิ่มแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนให้มีอำนาจในการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนได้ส่วนจะขัดกับตัวกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคแรก หรือไม่นั้น จะพิจารณาต่อไป

วิเคราะห์ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพสามัญ

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบันนั้นต้องประกอบไปด้วย พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับฝ่ายแพทย์ (ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง) แต่ไม่ปรากฏให้มีประชาชนธรรมดาช่วยในการชันสูตรพลิกศพด้วย จึงต่างจากพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ที่อาจอให้เจ้าบ้านคนใดคนหนึ่งร่วมทำการชันสูตรได้¹

สำหรับฝ่ายแพทย์ที่ร่วมทำการชันสูตรในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เริ่มออกในปี พ.ศ. 2478 นั้นระบุว่าไม่ชัดเจนคือให้เฉพาะแพทย์ประจำตำบล

¹ "พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457," ประชุมกฎหมายประจำ

หรือแพทย์อื่นเท่านั้น¹ แต่ต่อมาได้เพิ่มเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำห้อง
 ที่เพื่อให้สามารถทำการชันสูตรพลิกศพมากขึ้น² และได้ขยายความคำว่า
 แพทย์อื่นเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาล แพทย์ประจำศาลาและอนามัยจังหวัด
 ทำให้เด่นชัดสำหรับแพทย์³ แม้ว่าต่อมาจะได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นแพทย์ประจำ
 สถานีอนามัย ก็เป็นเพียงเปลี่ยนชื่อเรียกของแพทย์ ตามที่กระทรวงสาธารณสุข
 กำหนดเท่านั้นหรือเปลี่ยนจากอนามัยจังหวัดเป็นสาธารณสุขจังหวัดก็เช่นกัน⁴ ก็
 เป็นการเปลี่ยนชื่อเรียกตำแหน่งแพทย์เท่านั้น ยิ่งกว่านั้นยังจะเห็นได้ว่าการแก้
 ไขฝ่ายแพทย์ในการทำการชันสูตรพลิกศพจะเน้นแพทย์ปริญามากขึ้น ยิ่งจะเห็น
 ได้ชัดเจนกรณีให้แพทย์ผู้มีความชำนาญทางนิติเวชศาสตร์ของแพทยสภาเข้ามาเป็น
 ผู้ทำการชันสูตร⁵ ทำให้เชื่อได้ว่าแนวโน้มต่อไปสำหรับแพทย์ผู้ทำการชันสูตร
 พลิกศพ จะใช้แพทย์แผนปัจจุบันอย่างเดียว และอาจเป็นเฉพาะแพทย์ผู้มีความ

1 "พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธ
 ศักราช 2477," ราชกิจจานุเบกษา 52 (10 มิถุนายน 2478): 598.

2 "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 อาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2496," ราชกิจจานุเบกษา 70 (3 กุมภาพันธ์ 2496)
 : 168.

3 เสถียร วิชัยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก ตอนที่ 1, (พระนคร
 : โรงพิมพ์นิติเวช, 2500), 69: 29-31.

4 "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 อาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2523," ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, 97 (25
 กรกฎาคม 2523): 1.

5 "ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ศพหรือบางส่วนของศพ
 ทางนิติเวชวิทยา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2528," (2 กันยายน 2528).

ชานาฏในทางนิติเวชศาสตร์ของแพทยสภาเท่านั้นด้วย

3.4.2 วิธีการชันสูตรพลิกศพสามัญ

ได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 151, 152 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้¹

มาตรา 151 ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้

มาตรา 152 ให้แพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลปฏิบัติดังนี้

(1) ทำรายงานถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพ ตามที่พบเห็น หรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น

(2) แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้

(3) ลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยัง

เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ

วิธีการชันสูตรพลิกศพ คือ

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคินพคุณ, บุญธรรม คีรีฤทธิ์ และบรรจง เพชรชาติ, ประมวลกฎหมายประจำศก, พิมพ์ครั้งแรก (พระนคร: นิติเวช, 2479), 48: 511.

ก. ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ ทำการชั้น
สูตรพลิกศพ

ข. ในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพได้ตรวจศพ
แล้วไม่สามารถที่จะทราบถึงเหตุของการตาย ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดังนี้

1. สั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใดของศพ เช่น สั่งให้
ผ่าตัดเอากระเพาะอาหารออก และไปแยกธาตุดูว่ามียาพิษอยู่ในกระเพาะ
อาหารหรือไม่

2. สั่งให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงาน
แยกธาตุของรัฐบาล

3. เมื่อได้รับศพหรือส่วนของศพดังกล่าวแล้ว แพทย์หรือ
เจ้าพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการ ดังนี้

ก. ทำรายงานถึงสภาพของศพตามที่พบเห็นหรือ
ตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น

ข. แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้

ค. ลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน
แล้วจัดการส่งไปยังเจ้าพนักงานผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ

ค. แนวทางปฏิบัติของผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ

1. แนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

ได้อาศัยหลักในการปฏิบัติตาม คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 408/2517 เรื่องระเบียบการชันสูตรพลิกศพ¹ ซึ่งอาจสรุปวิธีการปฏิบัติได้ ดังนี้²

1.1 เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งว่ามีการตายที่จะต้องชันสูตรพลิกศพ ต้องดำเนินการรักษาศพ ตลอดจนวัตถุร่องรอยอันเป็นหลักฐานแสดงเหตุตายนั้น ให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการ จนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ

1.2 ดำเนินการแจ้งให้แก่มุมีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ ฝ่ายแพทย์ได้ทราบ

1.3 ถ้าจำเป็นต้องส่งศพไปตรวจพิสูจน์ ย่อมเป็นผู้ดำเนินการส่งศพ และต้องเขียนใบแจ้งการตายมอบให้ญาติของผู้ตายนำไปให้แพทย์ผู้ตรวจสีกหลัง เหตุตายในใบแจ้งการตายนั้น ก่อนที่ญาติจะรับศพกลับไป

1.4 สอบสวนพยานบุคคลเพื่อยืนยันว่า ผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายเพราะมีผู้ทำให้อย่างพนักงานสอบสวนก็ดำเนินการสอบสวนเพื่อมุ่งหาตัวผู้กระทำความผิดด้วย

1 ธรรมนูญ โสคติพันธ์, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี, อ่างแล้ว, หน้า 351-360.

2 วิทยุ อึ้งประพันธ์, คู่มือการชันสูตรพลิกศพ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิฆเนศ, 2524), หน้า 40.

1.5 พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ตาย 4 ชุด

2 แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายแพทย์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายแพทย์ต้องร่วมมือกับพนักงานสอบสวนในการช่วยพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครด้วย แพทย์จะต้องเตรียมเครื่องมือที่จะเป็นในการตรวจศพและไปถึงให้เร็วที่สุด¹ การปฏิบัติควรเน้นไปในทางที่จะทราบสาเหตุตายเป็นสำคัญซึ่งได้แก่การตรวจศพ แต่อย่างไรก็ดีก่อนดำเนินการตรวจศพ ควรจะพิจารณาสถานที่ที่พบศพประกอบด้วย

ก. การตรวจสภาพที่พบศพ²

ข. การตรวจศพ

3.4.3 การทำความเห็น

เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพต้องทำความคิดเห็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 154

¹ทรงฉัตร โศษยานนท์ และ ณรงค์ สิงห์ประเสริฐ, นิติเวชศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 39.

²สมประสงค์ บรรารณาคดี, การพิสูจน์หลักฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิถยานุกุล, 2514), หน้า 5-18.

มาตรา 154¹ ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพหาความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุ และพฤติการณ์ ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้ กล่าวว่าเป็นใครหรือสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดเท่าที่จะทราบได้

นั่นคือผู้ทำการชันสูตรพลิกศพต้องหาความเห็นเป็นหนังสือ แสดงถึง

1. เหตุแห่งการตาย เช่นตายเพราะถูกกระสุนปืน หรือ แขนงคอตาย
2. พฤติการณ์ที่ตาย เช่นตายในการทะเลาะวิวาท หรือ ฆ่าตัวตาย
3. ผู้ตายคือใคร ถ้าเจ้าพนักงานรู้จักตัวผู้ตาย ก็อาจจดแจ้งชื่อผู้ตายในบันทึกความเห็นนั้นได้ ถ้าไม่รู้จักก็อาจต้องสอบถามญาติหรือผู้ที่ รู้จักซึ่งสามารถยืนยันว่าผู้ตายเป็นใครไว้ แล้วจึงจดแจ้งชื่อผู้ตายลง แต่ก็ควร แสดงให้ปรากฏด้วยว่าเจ้าพนักงานทราบมาได้อย่างไร
4. ตายที่ไหน สถานที่ตายอาจแสดงให้เห็นถึงสถานที่เกิด เหตุของคดีอาญาได้ แต่ไม่จำเป็นในทุกกรณีเช่น ผู้ตายถูกแทงตาย ณ สถานที่แห่ง หนึ่งแต่ไปตายที่โรงพยาบาล ซึ่งต้องถือว่าที่ตายคือโรงพยาบาล ในกรณีที่ไปอาจ ทราบที่ตาย เช่น ศพลอยน้ำมา ก็น่าจะแสดงสถานที่ที่พบศพแทน
5. ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าเป็นใครหรือสงสัยว่าเป็นใคร เป็นผู้กระทำความผิด เท่าที่จะทราบได้

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคินพคุณ, บุญธรรม คีรีฤทธิ์ และ บรรจง เพชรชาติ, ประชุมกฎหมายประจำศก, พิมพ์ครั้งแรก (พระนคร: นิตีเวชช์, 2479), 48: 512.

3.5 การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ

3.5.1 ความเป็นมา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำความผิด ในบางครั้งได้มีการต่อสู้ขัดขวางจากผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาที่นั้นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาที่นั้นถึงแก่ความตาย ซึ่งมักเรียกการตายกรณีเช่นนี้ว่า "วิสามัญฆาตกรรม"¹ ก็คือ ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้นเอง² ในการกระทำดังกล่าวนี้ ถ้าเกิดขึ้นในสังคมก็จะทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อชุมชนได้ เพราะอาจเป็นการที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจของตนเกินขอบเขต หรือจงใจที่จะทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตายโดยอ้างเหตุว่าต่อสู้ขัดขวางการจับกุมได้ ซึ่งในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมตรวจสอบ และเป็นการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติกรดังกล่าว³ โดยการให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยวิธีการพิเศษขึ้น ซึ่งต่อมา ก็ได้พัฒนามาเป็น "การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ" ขึ้นนั่นเอง

¹ สนิท สนั่นศิลป์, บุญร่วม เทียมจันทร์, คู่มือคดีวิสามัญฆาตกรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2527), หน้า 1.

² กุลพล พลวัน, "คดีวิสามัญฆาตกรรม," ทนายประจำบ้านและสำนักงาน 2 (กุมภาพันธ์ 2530): 39.

³ สุจินต์ ทิมสุวรรณ, "กรมอัยการกับการดำเนินคดีให้แก่รัฐ," เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัยการ, 2525), หน้า 136-137.

ในระยะที่เริ่มประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ. 2478 ยังไม่ปรากฏวิธีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ มีเพียงการชันสูตรพิเศษร่วมกับผู้พิพากษานายหนึ่งเท่านั้น ดังปรากฏใน มาตรา 150¹

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ที่ทำการชันสูตรนั้นอยู่ในเขต

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ"

จะเห็นได้ว่า ถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพจะต้องกระทำโดย

1. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่
2. แพทย์ประจำตำบล หรือแพทย์อื่น
3. ผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้นของท้องที่ที่ทำการชันสูตรอยู่ใน

เขต

¹ เสถียร ลายลักษณ์, บุญเรือง นาคินพคุณ, บุญธรรม ศิริฤทธิ และบรรจง เพชรชาติ, ประมวลกฎหมายประจำศก 48 : 511.

แม้จะมีการแก้ไขมาตรา 150 ในปี พ.ศ. 2496 แต่ก็มิได้เปลี่ยนหลักการมาก เพียงแต่เพิ่มบุคคลที่อาจเข้าร่วมทำการชั้นสูตรแทนแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น คือ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่แทนได้เท่านั้น¹

ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโดยเห็นความสำคัญในการได้ส่วนการชั้นสูตรพลิกศพ ในปี พ.ศ. 2499 เนื่องจากได้มีการแก้ไขมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียใหม่ดังนี้²

"มาตรา 150

....."

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชั้นสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำการร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ให้ทำการได้ส่วนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

1 "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2496," ราชกิจจานุเบกษา 70 (3 กุมภาพันธ์ 2496), หน้า 171.

2 เสถียร วิชัยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก., (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติเวช, 2500), 69: 33-34.

ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จัดการไต่สวนไว้ที่ ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยาน หลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อน การไต่สวนเสร็จสิ้น สามมี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือ ผู้อนุบาลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำ สืบและนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ให้มีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการ แทนได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้ บุคคลดังกล่าวแล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้

เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะ เรียกพยาน ที่นำสืบมาแล้ว มาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ พ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่น ได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวแก่การตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงาน อัยการ เพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี

เหตุที่มีการแก้ไขมาตรา 150 นี้ก็เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 150 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 นั้น ต้องให้ผู้พิพากษาไป ร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วย จึงก่อให้เกิดความยุ่งยาก เพราะเมื่อมีการตาย เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือ ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตาม

หน้าที่แล้ว ก็ต้องให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบ ถ้าเหตุเกิดใน
ท้องที่ที่ห่างไกลก็ไม่สะดวกในการไปมา และกว่าจะไปถึงศพก็เน่าเสียก่อนแล้ว
เป็นต้น¹

แม้ว่าจะมีการแก้ไขมาตรานี้ในปี พ.ศ. 2515 โดยประกาศคณะ
ปฏิวัติฉบับที่ 333 โดยให้เหตุผลว่าวิธีการชันสูตรพลิกศพตามเดิมไม่สะดวกและ
เหมาะสม โดยแก้ไขเป็น²

"มาตรา 150

.....

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า
ปฏิบัติตามราชการตามหน้าที่ หรือ ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน
ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อม
ด้วยพนักงานอัยการนายหนึ่ง ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ทำการชันสูตรพลิกศพนั้น "

ซึ่งให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำ
ของเจ้าพนักงาน หรือตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า
ปฏิบัติตามราชการตามหน้าที่ โดยใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ทีวี เจริญพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,
(พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2508), หน้า 587-588.

² "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333," ราชกิจจานุเบกษา 89 (13
ธันวาคม 2515), หน้า 169.

1. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่
2. แพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลหรือ
อนามัยจังหวัด
3. แพทย์ประจำตำบลหรือเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำ
ท้องที่ในกรณีที่ไม่อาจหาแพทย์ตามข้อ 2 ได้
4. พนักงานอัยการนายหนึ่งซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ทำการชั้นสุด
นั้น

แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ก็ได้มีการกลับไปใช้บทบัญญัติคล้ายกับ
มาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6)
พ.ศ. 2499¹ โดยให้เหตุผลว่า เมื่อประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333² ได้ประ
กาศใช้แล้ว ปรากฏว่าเจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายบาลแห่งได้ใช้ตำแหน่ง
หน้าที่ในทางมิชอบ เช่น เมื่อยังราษฎรตาย หรือทำร้ายราษฎรถึงแก่ความตาย
แล้วมักจะทำเป็นวิสามัญฆาตกรรม และสรุปสำนวนส่งให้อธิบดีกรมอัยการวินิจฉัย
โดยไม่ต้องให้ศาลทำการไต่สวนก่อน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นแก่ผู้ตายซึ่ง
ญาติผู้ตายไม่สามารถนำพยานเข้าสืบ เป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนมาก
เกินไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2523," ราชกิจจานุเบกษา 97 (ฉบับพิเศษ): 1.

2 "ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333," ราชกิจจานุเบกษา 89
(13 ธันวาคม 2515), หน้า 168-169.

3.5.2 กรณีจะต้องมีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ

จากบทบัญญัติในมาตรา 150 วรรค 3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขครั้งสุดท้าย¹ กำหนดไว้ดังนี้

"มาตรา 150ฯลฯ"

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้วให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำการร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ศพนั้นอยู่ ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาล ก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้วและก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามัญญา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้

¹ "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2523," ราชกิจจานุเบกษา 97, หน้า 1-2.

อนุบาลผู้ตายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาชักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ให้มีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการได้สวนไปให้บุคคลดังกล่าวแล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้

เมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้อง หรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการได้สวนของพยานไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีอยู่ 2 กรณีที่จะต้องมีการได้สวนการชันสูตรพลิกศพ คือ

1. กรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่
2. ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

3.5.3 เหตุผลที่ต้องให้มีการได้สวนการชันสูตรพลิกศพ

กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่ง

อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั้น กฎหมายให้ความสนใจมาตั้งแต่ยังใช้พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 อยู่แล้วและ เรียกการตายชนิดดังกล่าวว่าเป็น "วิสามัญฆาตกรรม" โดยกรณีดังกล่าวนี้จะใช้เจ้าพนักงาน 3 คนพร้อมกันชั้นสูตรคือ

1. ข้าราชการหัวหน้ากรมหรือกองของเจ้าพนักงานซึ่งทำให้ตาย
2. ข้าราชการซึ่งเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกตั้ง
3. ข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งเจ้ากระทรวงยุติธรรมเลือกตั้ง¹

จึงเห็นได้ว่ากรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ได้ให้ผู้พิพากษามีส่วนร่วมชั้นสูตรพลิกศพด้วย เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ. 2478 แม้จะยังไม่ปรากฏวิธีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ แต่ก็ยังคงหลักการเดิม คือให้ผู้พิพากษามีส่วนร่วมการชันสูตรพลิกศพ การที่บัญญัติให้ผู้พิพากษามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยก็เพราะเกรงว่า เจ้าพนักงานผู้สอบสวนจะสอบสวนเข้าข้างตนเอง ในกรณีที่ตนเองเป็นผู้ไปจับผู้ร้ายที่ถูกฆ่าตาย หรือเห็นใจเพื่อนเจ้าพนักงานสอบสวนด้วยกันจึงต้องให้ผู้รักษาความยุติธรรมไปรู้เห็นด้วย² เพื่อพิสูจน์ให้เห็นชัดว่าผู้ตายตายเพราะยังต่อสู้กับเจ้าพนักงานไม่ใช่เจ้าพนักงานยิงเอาข้างเดียว

1 "พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457," ราชกิจจานุเบกษา 30(24 มิถุนายน 2457), หน้า 93.

2 พระวุฒิสาสตร์ เนติญาณ, คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พระนคร: พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2478), หน้า 219.

ส่วนในกรณีที่มีการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานนั้น กฎหมายก็ต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ตายเช่นเดียวกัน โดยเหตุที่ว่า การตายของผู้ใดที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ไม่นับว่าเรื่องจักเป็นประการใด ฉะนั้นเมื่อมีการตายไม่ว่าตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายโดยธรรมชาติ จึงต้องมีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้ตายและเป็นทางให้ความบริสุทธิ์แก่ผู้ควบคุม¹

3.5.4 ความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

คำว่า "เจ้าพนักงาน" ในที่นี้ย่อมหมายถึงเจ้าพนักงานของรัฐที่สำคัญ ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการตามความมุ่งหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามี 4 ประเภท คือ

1. พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ
2. พนักงานสอบสวน
3. พนักงานอัยการ
4. พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์

1. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

¹พิพัฒน์ จักรางกูร, "ไต่สวนชันสูตรพลิกศพ," คุลพาท 17 (กันยายน - ธันวาคม 2513), หน้า 32.

ตามมาตรา 2(16) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ"¹ หมายถึง "เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้รวมทั้งพัดตี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม"

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ก. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่²
- ข. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

2. พนักงานสอบสวน

หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน³ คำว่า "สอบสวน" หมายความถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและ เพื่อจะ เอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ⁴

1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(16).

2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(17).

3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(6).

4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(11).

บุคคลที่มีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
คือ

ก. ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้น
นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่า¹

ข. ในจังหวัดอื่น ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
ปลัดอำเภอ นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่า²

ค. คดีความผิดซึ่งเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ได้แก่

1. อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทน
2. พนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากอธิบดีกรมอัย
การหรือผู้รักษาการแทน
3. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ
4. พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลผู้ได้รับความเสียหายได้ฟ้องร้องให้ทำโทษผู้ต้องหา³

3. พนักงานอัยการ

¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 18 วรรค 2.

²ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 18 วรรค แรก.

³ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 20.

พนักงานอัยการ หมายความว่าถึงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจ เช่นนั้นก็ได้อ¹ โดยทั่วไปหมายถึงพนักงานกรมอัยการอันเป็นนายแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีความทั้งหลายในนามของรัฐบาล²

4. พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์

เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของรัฐอีกหน่วยหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้บัญชาการเรือนจำหรือทัณฑ³

"ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่" แสดงว่าแม้เป็นเจ้าพนักงานแต่ถ้าไม่ได้ทำการตามหน้าที่แล้ว ก็ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย การอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ไม่จำเป็นต้องยกขึ้นอ้างโดยตรงเพียงทำรายงานบันทึกค่าจ้าง ความ ค่าให้การ หรือ การอื่นใดของเจ้าพนักงานนั้นแสดงว่าได้ปฏิบัติราชการไปตามหน้าที่ ก็ถือว่าได้อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แล้ว⁴

ความตายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงาน "ฆ่าตาย" โดย

¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(5).

²พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498.

³ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90, 260.

⁴พิพัฒน์ จักรางกูร, "ไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ," ตุลพาท 17 (กันยายน

เจตนาตามมาตรา 288, 289 ประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ในกรณีที่การฆ่าตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา 290 หรือทำให้ตายโดยประมาทตามมาตรา 291 ประมวลกฎหมายอาญา ไม่รวมด้วย แต่ก็มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่าให้หมายถึงการฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาด้วย แต่ไม่รวมถึงการทำให้คนตายโดยประมาทเช่นเดียวกัน¹

ตัวอย่างความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

1. ในวันที่ 16 ธันวาคม 2529 ตำรวจเจ้าหน้าที่มดกรอแก๊งโจรฉายา "ไอ้ช้างวัดประคู้" ที่พาพวกมารอดักปล้นเศรษฐีแล้วเกิดควนปั่นกันขึ้น แก๊งโจรตาย 3 ศพ²

2. วันที่ 31 ธันวาคม ต่อ 1 มกราคม 2530 นักโทษที่เรือนจำจังหวัดสกลนครจับผู้บัญชาการเรือนจำและผู้คุมเป็นประกัน ต่อมานักโทษถูกยิงตาย 10 คน³

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹อร่าม หุตางกูร, "การชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ 29 (2515), หน้า 110-111.

²"ล้อมจับถล่มจับตาย 3 ศพหน้าแบงก์ตำรวจยิงทั้งแก๊งฆะรอบปล้นเหยื่อ," หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 13,580 (17 ธันวาคม 2529), หน้า 1,20.

³"สิทธิมนุษยชนกับศาลเตี้ย," หนังสือพิมพ์บ้านเมือง 16, 8995 (28 สิงหาคม 2530), หน้า 5.

3.5.5 ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่ง
อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

คำว่า "เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่" นั้นคงเหมือนในข้อ 3.5.4 แต่คำว่า "ควบคุม" นอกจากจะหมายถึงการควบคุม กักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน แล้ว ยังหมายถึงจำเลยที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาอยู่ หรือจำเลยที่คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาได้ตายลงในเรือนจำหรือตายในระหว่างที่ผู้ควบคุมคุมไปทำงาน นอกเรือนจำ นั่นคือ ไม่ว่าจะอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานชั้นไหน หากอยู่ในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงานแล้วตายลงแล้ว จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ และไต่สวนการชันสูตร¹ ในเรื่องนี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกา อธิบายถึงคำว่า "ควบคุม" ดังนี้

"แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(21) อธิบายว่าควบคุม หมายถึงการควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับ โดยพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในระหว่างสืบสวนหรือสอบสวนก็จริงอยู่ แต่มิได้ยุติเพียงเท่านั้นเพราะปรากฏข้อยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 1 ว่า ในประมวลกฎหมายนี้ถ้าคดีมีอธิบายไว้แล้ว ให้ถือตามความหมายดังได้อธิบายไว้ เว้นแต่ข้อความในดับทจะขัดกับคำอธิบายนั้น เมื่อพิจารณาความในมาตรา 148 กับมาตรา 150 จะเห็นว่าเป็นบทที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม คือ นอกจากการชันสูตรพลิกศพเนื่องจากแน่ชัดหรือสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติของเดิมแล้ว ยังเพิ่มให้ต้องชันสูตรพลิกศพ

¹อร่าม หุตางกูร, "การชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ, อ้างแล้ว, หน้า 110.

บุคคลที่ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานอีกด้วย แล้วกำหนดวิธีการไว้เป็นพิเศษสำหรับกรณีเช่นนี้ในมาตรา 150 เพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นตายไปด้วยอาการที่ไม่สมควร จึงบัญญัติให้ศาลทำการไต่สวนท้าวค้ำแสดงว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใดและถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ดังนี้จะเป็นความประสงค์ของกฎหมายว่าไม่จำกัดแต่การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างสืบสวนเท่านั้น

ศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาโดยที่ประชุมใหญ่มีมติว่า เมื่อผู้ต้องควบคุมกักขังอยู่ในเรือนจำตายลง ก็ถือว่าตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ชอบที่ศาลจะต้องทำการไต่สวนและมีคำสั่งตามบทกฎหมายที่กล่าวข้างต้น"

ตัวอย่างเช่น

1. วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2529 ตำรวจจับนาย ช. ผู้ต้องหาว่าฆ่าคนตายแล้วขังไว้ในวันรุ่งขึ้นก็ถึงแก่ความตาย ญาติได้เห็นตำรวจนำผู้ต้องหาไปข้อมที่ชายทะเลในเย็นวันที่จับนั้น¹

2. วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2529 นักโทษชาย 4 คน จับผู้คุมไปต่อรองเพื่อหลบหนี ต่อมานักโทษยอมจำนน เช้าวันรุ่งขึ้นทั้ง 4 คนตายหมด ผู้บัญชา

¹กรุง สี่พระยา, "พิศธรรมชาติ," หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (ศุกร์ที่ 7 มีนาคม 2529), หน้า 5.

การเรือนจำแกลงว่าตายเพราะต่อสู้¹

3. วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2529 นักโทษผู้พิพากษาที่ศาลอาญา ต่อมานักโทษยอมจำนนอากรครบ 32 ผู้บัญชาการสั่งขังเดี่ยวและให้เจ้าหน้าที่ดูแลใกล้ชิด 2 วันต่อมา นักโทษตาย ทางเรือนจำอ้างว่าฆ่าตัวตาย²

4. วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2530 ที่เรือนจำสงขลานั้นักโทษ 4 คน จับผู้คุมมาใช้เป็นตัวประกัน มีลูกกระเบิดเป็นอาวุธเพื่อขออิสระภาพต่อมานักโทษยอมจำนนรุ่งขึ้นหัวหน้านักโทษตาย ทางเรือนจำอ้างว่านักโทษแขวนคอตาย³

5. วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2530 ผู้ตายจ้างสามล้อเครื่องแล้ว ไม่มีเงินจ่าย มีเรื่องต่อมาถูกตำรวจกระชากลงจากรถสี่ระกระแทกพื้น ตำรวจจับใส่ห้องขัง พอรุ่งเช้ามารดาผู้ตายจะไปขอประกันตัว ตำรวจบอกว่าตายเสีย แล้วส่งศพมาที่โรงพยาบาลศิริราช⁴

6. วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2530 ตำรวจจับผู้ตายมาขังในข้อหา

¹ ตาหมอลอ, "สิทธิมนุษยชนกับศาลเดี่ยว," หนังสือพิมพ์บ้านเมือง 16 (28 สิงหาคม 2530), หน้า 5.

² เรื่องเดียวกัน.

³ "หัวหน้านักโทษแหกคุกตายแล้ว แขวนคอตัวเองตายปริศนา," หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (25 สิงหาคม 2530), หน้า 1.

⁴ "รายงานการตรวจศพ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล," เลขที่ 300585 (17 กรกฎาคม 2530).

เรื่องเกี่ยวกับยาเสพติด พอรุ่งขึ้นตำรวจแจ้งว่าผู้ตายเอาเข็มขัดตัวเองผูกคอกับ
ลูกกรงห้องขังตายแล้ว¹

7. ผู้ตายถูกกล่าวหาลักทรัพย์ในห้องที่หนองแขม โดยถูกกล่าวหาว่า
ลักเครื่องตัดหญ้าถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางพิเศษกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม
พ.ศ. 2530 ภรรยาได้ไปเยี่ยมเป็นประจำ อยู่ๆทางเรือนจำแจ้งมาว่าผู้ตายเสียชีวิตแล้ว เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2530²

8. ผู้ตายถูกจับในข้อหาเมียเสพติดในครอบครองถูกคุมขังที่เรือนจำ
สมุทรสาครได้ 3 สัปดาห์ อยู่ๆมีอาการหอบและหมดสติไปและเสียชีวิตในเวลา
ต่อมา³

3.5.6 วิธีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ

เมื่อปรากฏกรณีที่จะต้องมีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพตั้ง
กล่าวแล้วข้างต้น ก็จะต้องมีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 "ใบนำส่งผู้บาดเจ็บหรือศพให้แพทย์ตรวจชันสูตร," สถานีตำรวจ
นครบาลบางพลัก (9 กรกฎาคม 2530).

2 "รายงานการตรวจศพ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล," เลขที่ 300393 (18 พฤษภาคม 2530)

3 "รายงานการตรวจศพ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล," เลขที่ 300424 (28 พฤษภาคม 2530)

ดังนี้¹

- ก. พนักงานสอบสวนทำการชันสูตรพลิกศพ และสอบสวนคดีอาญา
- ข. ส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ
- ค. พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่
- ง. ศาลชั้นต้นทำการไต่สวน
- จ. ศาลส่งสำนวนการไต่สวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งให้แก่

พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป

3.5.6.1 พนักงานสอบสวนทำการชันสูตรพลิกศพ

และสอบสวนคดีอาญา

เนื่องจากในกรณีนี้เป็นกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของ เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ดังนั้นพนักงานสอบสวนที่จะทำการชันสูตรพลิกศพ จึงไม่สมควรให้เป็นหน้าที่ของ เจ้าพนักงานที่ถูกกล่าวหา นั้น ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีระเบียบของกรมตำรวจตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 145/2500 ข้อ 10 1 ให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเป็นพนักงานสอบสวนอื่น ดังนี้²

¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150.

²คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 145/2500 ลงวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.

"ข้อ 10 ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำให้อำนาจหรือผู้ควบคุม ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพและห้ามมิให้บันทึกคำพยานหลักฐานด้วยตนเอง เว้นไว้แต่จะบันทึกคำชี้แจงแสดงรายละเอียดที่เกิดขึ้นมอบให้ผู้ชันสูตรพลิกศพ รวมเข้าสำนวนไว้เพื่อดำเนินการต่อไป"

และเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ก็คงกระทำเหมือนดังการชันสูตรพลิกศพสามัญนั่นเอง การชันสูตรพลิกศพในชั้นนี้เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของการชันสูตรพลิกศพทั้งหมดเท่านั้น คือยังไม่สมบูรณ์¹ จะต้องผ่านการไตสวนโดยศาลชั้นต้นก่อนจึงสมบูรณ์ และในขณะที่เดียวกันพนักงานสอบสวนก็ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาไปในตัวด้วย

3.5.6.2 ส่งสำนวนการชันสูตรชั้นต้นไปยังพนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการชันสูตรชั้นต้นเสร็จแล้ว ก็ต้องส่งสำนวนการชันสูตรไปยังพนักงานอัยการ ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 145/2500 ข้อ 14 ค 2 "ในกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹อร่าม หุดางกูร, "การชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ 29 (2525), หน้า 121-122.

²ดร.ณ โสติพันธ์, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2518), หน้า 703.

ความควบคุมของเจ้าพนักงาน ไม่ว่าความตายนั้นจะเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาหรือไม่ ให้ส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่มีการชั้นสูตรพลิกศพนั้น"

3.5.6.3 พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

ศาลชั้นต้นในที่นี้คือศาลแขวง ในกรณีที่มีศาลแขวงในท้องที่นั้น แต่ถ้าไม่มีศาลแขวงก็ต้องทำคำร้องต่อศาลจังหวัด^{1, 2}

3.5.6.4 ศาลชั้นต้นทำการไต่สวน

"มาตรา 15³ ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีและมีอำนาจทำการไต่สวนหรือมีคำสั่งใดๆ ซึ่งผู้พิพากษานายเดี่ยวยมีอำนาจตั้งที่ระบุดังไว้ใน มาตรา 21 และมาตรา 22(1) ถึง (5)

.....
 ศูนย์วิทยุตำรวจ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ คณิศ ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 144.

² พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 15 และ 22.

³ เสถียร วิชัยลักษณ์ และ สืบวงศ์ วิชัยลักษณ์, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร: นิติวาเชษฐ์, 2527), หน้า 15.

มาตรา 221 ในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษานายเดียวมีอำนาจ เกี่ยว
แก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้นดังต่อไปนี้

1. ทำการไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่น
ต่อศาลในคดีแพ่ง
2. ทำการไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา
3. ทำการไต่สวนและมีคำสั่งในการชั้นสูตรพลิกศพตามประ
มวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
4.
5.

3.5.6.4.1 การทำคำสั่ง

ศาลทำการไต่สวนแล้วทำคำสั่ง
แสดงถึง เหตุผลและพฤติการณ์ที่ตาย² โดยศาลจะต้องชี้ให้เห็นชัด เป็นต้นว่า
ผู้ตายตายเพราะ เหตุที่ถูกฟัน หรือถูกยิงข้างหน้าหรือข้างหลัง ตายในลักษณะ
อย่างไร เช่น ถูกมดยิง หรือถูกยิงขณะวิ่งหนี แต่ในข้อนี้กฎหมายบัญญัติว่าถ้าตาย
โดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้นั้น ศาลไม่ควร
ระบุงไปด้วยว่าผู้กระทำร้ายจะต้องมีความผิดตามกฎหมายหรือไม่

3.5.6.4.2 ระยะเวลาที่ต้องทำคำสั่ง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3.

ภายหลังศาลได้สวนเสร็จแล้ว
สมควรทาคำสั่งภายใน 3 วันเว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นต้องเลื่อนไปก็ให้จดยางงาน
ไว้

3.5.6.4.3 การอ่านคำสั่ง

เมื่อศาลทาคำสั่งแล้วจะต้องอ่าน
ให้พนักงานอัยการผู้ร้องขอฟัง ให้ทำการอ่านคำสั่ง เช่นเดียวกันคำพิพากษาสำหรับ
ในกรณีที่มีสามี ภรรยา ผู้บุพการี ฯลฯ ของผู้ตายเข้ามาซักถามพยานด้วยนั้น ศาล
ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้บุคคลเหล่านั้นมาฟังคำสั่งด้วย¹

3.5.6.4.4 การขอเข้ามาซักถามพยานของ ผู้ทำผู้ตาย

บุคคลผู้กระทำให้เกิดความตาย
ไม่มีสิทธิขอเข้ามาซักพยานผู้ที่จะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเข้ามาซักถามพยานที่พนักงาน
อัยการนำสืบ คือ สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม
หรือผู้อนุบาลของผู้ตายเท่านั้น² ตามมาตรา 150 วรรค 3

3.5.6.4.5 การขอคัดสำนวนการได้สวน

¹พิพัฒน์ จักรางกูร, "ได้สวนชั้นสูตรพลิกศพ," ดุลพินิจ 17
(กันยายน-ธันวาคม, 2513), หน้า 40.

²เรื่องเดียวกัน.

สามารถขอคัดสำนวนการไต่สวน
ได้ตามหลักการขอคัดสำนวนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง¹

3.5.6.4.6 การส่งหมายนัด

ตามมาตรา 150 วรรคท้าย
กำหนดให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวน ไปให้บุคคลดังกล่าวแล้วคนใด
คนหนึ่งทราบ (สามี ภรรยา ผู้บุพการี ฯลฯ) เท่าที่สามารถจะทำได้ โดยก่อน
การไต่สวนศาลควรสอบถามพนักงานอัยการก่อนว่า ได้แจ้งให้บุคคลที่กฎหมาย
ระบุไว้ทราบแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่ได้แจ้งหรือแจ้งแล้วแต่บุคคลดังกล่าวยังไม่ได้
รับทราบ ศาลต้องรอการไต่สวนไว้ก่อนเว้นแต่ว่าพนักงานอัยการจะแสดงให้เห็น
ว่าไม่สามารถแจ้งให้ทราบได้ และการสอบถามเช่นนี้ให้ปรากฏไว้ในสำนวน
คำชี้แจงของพนักงานอัยการว่าได้จัดการไปตามกฎหมายแล้ว ก็เป็นการเพียงพอ
ไม่จำเป็นต้องแสดงหลักฐานการแจ้ง²

3.5.6.4.7 การอุทธรณ์คำสั่งระหว่างไต่สวน

หากว่าศาลยังมีได้ทำคำสั่งตาม
มาตรา 150 วรรค 3 การที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์คำสั่งระหว่างไต่สวนของ
ศาล เช่น คำสั่งให้รอการไต่สวนไว้ก่อนจนกว่าพนักงานอัยการจะแจ้งกำหนด

1 เรื่องเดียวกัน.

2 เรื่องเดียวกัน.

การได้ส่วนให้บุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้ทราบก่อนนั้น ให้เป็นดุลพินิจของศาล¹

3.5.6.4.8 องค์คณะได้ส่วน

การได้ส่วนตามมาตรา 150 นี้

มิใช่การพิจารณาพิพากษาคดีดังนั้นผู้พิพากษาจะนั่งทำการได้ส่วนคนเดียวหรือหลายคนก็ได้²

3.5.6.4.9 การได้ส่วนกับการพิจารณาคดี

ที่มีอยู่ในระหว่างการได้ส่วน

ถ้ามีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลโดยผู้เสียหายเป็นโจทก์ ระหว่างนั้นพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลทำการได้ส่วนความตายตามมาตรา 150 นี้ การได้ส่วนนี้จะไม่กระทบกระเทือนถึงการพิจารณาคดีของศาลและเป็นการไม่ยุติธรรมที่ศาลจะรอการพิจารณาคดีไว้เพื่อฟังผลการได้ส่วน

3.5.6.4.10 ระเบียบธุรการของศาลใน

การได้ส่วนชั้นสุดรplikศพ

เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

² พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 22.

ร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพน้อยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ให้ลงสารบบพิเศษต่างหากจากสารบบคดีอาญาธรรมดา เรียกว่า "สารบบการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ" มีรายการดังต่อไปนี้

- ก. เลขหมายสำนวน มีอักษรย่อกำกับว่า "ช"
- ข. วัน เดือน ปี ที่รับคำร้องขอ
- ค. พนักงานอัยการผู้ร้อง
- ง. ข้อความในคำร้อง
- จ. วันทำการไต่สวนคำร้อง
- ฉ. ผู้ร้องอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา

150 วรรค 5

- ช. ใจความในคำสั่ง
- ฅ. วัน เดือน ปี ที่ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ
- ญ. หมายเหตุ

เมื่อศาลทำคำสั่งแล้ว ก่อนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการให้คัดสำเนา คำสั่ง และประกาศแจ้งกำหนดวันไต่สวนและหนังสือส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ¹

3.5.6.5 ศาลส่งสำนวนการไต่สวนไปยังพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการ ได้รับสำนวนการไต่สวน แล้วให้ทำการส่งต่อไปยังพนักงานสอบสวน สำนวนการชันสูตรพลิกศพชั้นต้นร่วมกับ

¹หนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ น.ว.22/2499 ลงวันที่ 31 พฤศจิกายน

สำนวนการไต่สวนของศาลจึง เรียกว่า "สำนวนการชันสูตรพลิกศพ" เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับสำนวนการไต่สวนจากพนักงานอัยการแล้วให้ปฏิบัติตามนี้¹

"เมื่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพได้รับสำนวนจากพนักงานอัยการแล้ว ให้ปฏิบัติการจัดตั้ง

ก. ในกรณีที่มีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาล และสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

ข. ในกรณีที่มีความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาทุกกรณีให้จัดการแก่สำนวนการไต่สวนของศาลและสำนวนชันสูตรพลิกศพตนเองเดียวกับข้อ 14 ข. ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่"²

"ข้อ 14 เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตรพลิกศพปฏิบัติการจัดตั้ง

ก.

ข. ในกรณีความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาซึ่งมิใช่ตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายใน

¹คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 145/2500 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2500

ข้อ 16.

²เรื่องเดียวกัน, ข้อ 14 ข.

ระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ ให้ทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพประกอบเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งแห่งสำนวนการสอบสวนความผิดอาญาฐานฆ่าคนตาย

.....
 "

3.6 การชั้นสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2495

ในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพนั้นได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 22 ดังนี้¹

"มาตรา 22 ในกรณีที่มีความตายของบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมูลเหตุแห่งการตายของบุคคลดังกล่าวเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติการในทางปราบปรามตาม มาตรา 16 ทวิ หรือในเขตห้ามมิให้บุคคลเข้าไปหรืออาศัยอยู่ตาม มาตรา 17 โดยการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนหรือนายทหารสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชามอบ

¹ เสถียร วิชยลักษณ์ และ สืบวงศ์ วิชยลักษณ์, พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติเวช, 2524), หน้า 21-22.

หมายแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ กับเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือ แพทย์ประจำตำบล หรืออนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล หรือแพทย์ทหาร หรือเจ้าหน้าที่เสนารักษ์ทหารที่ปฏิบัติราชการอยู่ในท้องที่นั้น เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือนายทหารสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้ส่งบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไปยังพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ถ้าเป็นกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังอธิบดีกรมอัยการ และให้อธิบดีกรมอัยการมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยัง กรมพระธรรมนูญ และให้เจ้ากรมพระธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

หากปรากฏว่าการชันสูตรพลิกศพตามวรรคหนึ่งจะเป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หรือจะเป็นอันตรายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว จะไม่ทำการชันสูตรพลิกศพก็ได้ แต่ให้ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด หรือผู้ที่ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัดมอบหมาย โดยความเห็นชอบของผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาคหรือของ

ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป ทาบันทึกเหตุนั้นไว้ แล้วส่งบันทึกไปยังพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนดำเนินการตามวรรคสาม

3.6.1 กรณีจะต้องขึ้นสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัตินี้

3.6.1.1 มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ คือ การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ได้แก่ การแทรกซึม การโฆษณาชวนเชื่อ การปลุกระดม จารกรรม ก่อวินาศกรรม การใช้กำลังบังคับ หรือการกระทำอื่นใด เพื่อ¹

3.6.1.1.1 บ่อนทำลายความมั่นคง ของชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3.6.1.1.2 ให้มีการเปลี่ยนแปลง ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดย ทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือปัจจัยในการผลิตของเอกชนตกเป็นของรัฐ โดยมีได้มีการชดเชยค่าทดแทนเป็นธรรม หรือ

3.6.1.1.3 จัดระเบียบสังคมขึ้นใหม่โดยยึดหลักว่า บรรดาทรัพย์สินทั้งหลายเป็นของกลางร่วมกันเว้นแต่การจัดในรูปสหกรณ์ เอนกประสงค์หรือในรูปอื่นใดที่ได้จัดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วย เรื่องนั้นๆ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-3.

3.6.1.2 มูลเหตุแห่งการตายของบุคคลดังกล่าว เกิดขึ้น
ในเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติการในทางปราบปรามตาม มาตรา 16 ทวิ¹

"มาตรา 16 ทวิ เมื่อจะมีการปฏิบัติการในทางปราบปรามในท้องที่ใด ๆ ที่ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป หรือผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาค ประกาศเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติการในทางปราบปรามให้ประชาชนทราบตามสมควรและเหมาะสมกับสถานการณ์

.....

....."

3.6.1.3 ตายในเขตที่ห้ามมิให้บุคคลเข้าไปหรืออาศัยอยู่ตามที่นายกรัฐมนตรี ประกาศให้ท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง เป็นเขตห้ามมิให้บุคคลเข้าไปหรืออาศัยอยู่ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว² โดยการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

3.6.1.4 ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495

3.6.2 บุคคลผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ

1 เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

มีอยู่ด้วยกัน 2 ฝ่าย คือ

3.6.2.1 ฝ่ายพนักงานสอบสวนหรือนายทหารสัญญาบัตรที่มีผู้บังคับบัญชามอบหมายแห่งท้องที่ที่ตพนั้นอยู่

3.6.2.2 ฝ่ายแพทย์ อันประกอบด้วย

3.6.2.2.1 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่

หรือ

3.6.2.2.2 แพทย์ประจำตำบล หรือ

3.6.2.2.3 ออานามัยจังหวัด หรือ

3.6.2.2.4 แพทย์ประจำสถานอนามัย หรือ

3.6.2.2.5 แพทย์ประจำโรงพยาบาล หรือ

3.6.2.2.6 แพทย์ทหาร หรือ

3.6.2.2.7 เจ้าหน้าที่เสนารักษ์ทหารที่ปฏิบัติ

ราชการอยู่ในท้องที่นั้น

3.6.3 ทำการชันสูตรพลิกศพ

คง เหมือนกับการชันสูตรพลิกศพสามัญ¹

3.6.4 เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพแล้ว

¹ดูหัวข้อ 3.4, หน้า 66-81.

3.6.4.1 ให้ส่งบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ
นั้นไปยังพนักงานสอบสวน

3.6.4.2 ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้ว ส่ง
สำนวนการสอบสวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

3.6.4.3 ถ้าเป็นกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดย

3.6.4.3.1 การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่
ที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ

3.6.4.3.2 ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม
ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังอธิบดีกรมอัยการ
และให้อธิบดีกรมอัยการมีอำนาจออกคำสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้อง

3.6.4.4 ถ้าคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ผู้ว่าราชการ
จังหวัดส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังกรมพระธรรมนูญ และให้เจ้ากรมพระธรรมนูญ
มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

3.6.5 จะไม่ทำการชันสูตรพลิกศพก็ได้

หากว่าการชันสูตรพลิกศพตาม 3.6.1 จะมีผลเสียดังนี้

3.6.5.1 จะเป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติในการป้องกันและ

ปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หรือ

3.6.5.2 จะเป็นอันตรายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการตามพระราชบัญญัตินี้ แล้ว

แต่ให้

- ก. ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด หรือ
- ข. ผู้ที่ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัดมอบ

หมาย

โดยความเห็นชอบของ

- ก. ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาค หรือ
 - ข. ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป
- ที่บันทึกเหตุการณ์ไว้แล้วส่งบันทึกไปยังพนักงานสอบสวนทำการสอบสวน

และดำเนินการตาม 3.6.4

ข้อสังเกต

1. กรณีที่จะต้องขึ้นสูตตามพระราชบัญญัตินี้ดูจะกว้างขวางกว่ากรณีที่จะต้องทำการขึ้นสูตพลิกศตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150¹ เพราะโดยทั่วไปจะถือเอาการตายที่เชื่อว่ากระทำผิดตามพระราชบัญญัติ

¹ดูหัวข้อ 3.2, หน้า 56-62.

นี้¹ และถือเอาการตายในหน้าที่เป็นเกณฑ์² นั่นคือ แม้การตายตามธรรมชาติ แต่ตายในหน้าที่ตามที่ประกาศไว้ว่าให้มีการปฏิบัติกิจการทางปราบปราม และ สงสัยในเหตุตายเท่านั้นก็พอ

2. ไม่มีการแบ่งการชั้นสูตรพลิกศพเป็นการชั้นสูตรพลิกศพสามัญ กับ การได้ส่วนการชั้นสูตรพลิกศพ เช่น ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3. ผู้มีอำนาจในการชั้นสูตรพลิกศพฝ่ายควบคุมนอกจากจะให้อำนาจ แก่พนักงานสอบสวนเช่น กรณีการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 150 แล้วยังให้อำนาจแก่นายทหารสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชา มอบหมายให้อีกด้วย เนื่องจากพื้นที่ที่จะมีการชั้นสูตรพลิกศพอยู่ในความควบคุมดูแล ของทหารอยู่แล้ว การใช้ทหารจึง เป็นการสะดวก

4. แพทย์ที่เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดลำดับ แพทย์ที่จะ เข้าร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพ ต่างกับในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 150 อย่างมาก คือให้ใช้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่ แพทย์ประจำตำบล ซึ่งบุคคลทั้ง 2 มิใช่แพทย์ปริณญา³ แล้วจึงมาชื่อนามัย จังหวัด แพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล ซึ่งเป็นแพทย์ ปริณญา ทั้งนี้คง เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด มีอัน ตราয়มาก การที่จะให้แพทย์ปริณญาไปทำการชั้นสูตรเป็นลำดับแรกๆนั้นคง จะก่อ

¹ ดูหัวข้อ 3.6, หน้า 109.

² ดูเชิงอรรถที่ 1, หน้า 109.

³ ดูหน้า 69.

ทำให้เกิดความไม่สะดวก และเป็นอันตรายแก่แพทย์ได้ จึงให้บุคคลที่มีความรู้ทางการแพทย์แต่ไม่ใช่แพทย์ทำแทนเพราะบุคคลดังกล่าวอยู่ใกล้และ เป็นคนในท้องถิ่นนั้น ไม่ต้องเดินทางไกลเพื่อไปทำการชันสูตรพลิกศพ กฎหมายจึงระบุให้เป็นเช่นนั้น ยิ่งกว่านั้น พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้ใช้แพทย์ทหาร หรือเจ้าหน้าที่เสนารักษ์ทหารที่ปฏิบัติราชการในท้องถิ่นก็ได้ จุดประสงค์ก็คงคล้ายกันคือเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวที่มีการตายเกิดขึ้นนั้นปกติจะมีทหารประจำอยู่แล้วและคงมีแพทย์ทหารด้วย ดังนั้นการใช้แพทย์ทหารจึงสะดวกกว่าเจ้าหน้าที่แพทย์อื่นในท้องถิ่น จึงเห็นสมควรให้ใช้แพทย์ทหารเพื่อการชันสูตรได้

5. กรณีพิเศษของพระราชบัญญัตินี้คือ แม้จะ เข้ากรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพก็ตาม แต่ก็อาจไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพได้¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายนี้เป็นกฎหมายพิเศษยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไป และเป็นกฎหมายเดียวที่การตายผิดธรรมชาติแล้วไม่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพได้

ข้อดีคือ ทำให้สะดวกในการทำสำนวนการสอบสวนเพราะในเขตพื้นที่ดังกล่าวทำการชันสูตรพลิกศพจะไม่สะดวก ทั้ง เป็นการเสี่ยงอันตรายต่อผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมาก

ข้อเสียคือ อาจทำให้ขาดความยุติธรรมได้เพราะอาจเกิดกรณีที่บุคคลธรรมดาถูกฆ่าตายแล้วอาศัยข้ออ้างดังกล่าวเพื่อไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ จึงอาจทำให้ผู้บริสุทธิ์ไม่ได้รับความเป็นธรรมได้

¹ดูหน้า 110, วรรค 3.

3.7 การชั้นสูตรพลิกศพทหาร

ความจริงแล้วการชั้นสูตรพลิกศพทหารก็คง เหมือนกับการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 นั้นเอง แต่มีเฉพาะบางกรณีเท่านั้นที่ต่างกันออกไปตามข้อตกลง ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา หรือผู้ตายถ้าผู้ตายเป็นทหารประจำการให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลทหารร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลทหารไม่มีให้ปฏิบัติตามวรรคต้นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ดังคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 1041/2518 ข้อ 36 ดังนี้¹

"ข้อ 36 ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ โดยผู้ตายเป็นทหารก็ให้จัดการให้มีการสอบสวนและชั้นสูตรพลิกศพตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหาร ส่งนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้านั่งฟังการสอบสวนในโอกาสแรกที่กระทำได้ และถ้าในท้องที่นั้นมีแพทย์ประจำโรงพยาบาลทหารอยู่ ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลทหารเป็นเจ้าพนักงานแพทย์ ทำการชั้นสูตรพลิกศพ แต่ถ้าในท้องที่ไม่มีแพทย์ประจำโรงพยาบาลทหาร หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลทหารไม่สามารถมาได้จึงใช้แพทย์หรือบุคคลอื่น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 แต่ถ้าเป็นกรณีที่ได้นำผู้บาดเจ็บไปเพื่อรักษาพยาบาลก่อนตาย และได้นำไปไว้ ณ โรงพยาบาลซึ่งมี

¹คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 1041/2518 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2518.

แพทย์อยู่ประจำทำให้ใช้แพทย์นั้นเป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพ ถ้าฝ่ายทหารไม่มานั่งฟังการสอบสวนตามกำหนดก็ให้พนักงานชั้นสูตรพลิกศพทำการชั้นสูตรพลิกศพต่อไป ในกรณีที่ฝ่ายทหารเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วยนั้น จะทำบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ เช่น ทาแผนที่ถ่ายรูป และ ขอส่งเอกสารนั้นต่อพนักงานชั้นสูตรพลิกศพ ก็ให้พนักงานชั้นสูตรพลิกศพรับบันทึกรวมสำนวนไว้เพื่อดำเนินการต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าการตายเกิดขึ้นในจังหวัดที่ไม่มีที่ตั้งกรม กองทหาร การแจ้งความดังกล่าวมาในวรรคก่อนให้แจ้งไปยังสัสดีจังหวัดหรือกรมกองทหารอื่นที่ใกล้เคียง"

3.7.1 กรณีที่จะมีการชั้นสูตรพลิกศพพิเศษตามข้อตกลงนี้

จะต้องเป็นการตายของทหารอันเนื่องจาก

3.7.1.1 กรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

3.7.1.2 กรณีตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้นเหมือนกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 150¹

¹ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3 และ เชิงอรรถที่ 1, หน้า 109.

วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.7.2 ผู้มีหน้าที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพ

3.7.2.1 พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ร่วมกับ

3.7.2.2 ฝ่ายแพทย์ ที่จะใช้แพทย์ตามลำดับ ดังนี้

หรือ

1. แพทย์ประจำโรงพยาบาลทหารแห่งท้องที่นั้น
2. สาธารณสุขจังหวัด หรือ
3. แพทย์ประจำสถานีอนามัย
4. แพทย์ประจำโรงพยาบาล
5. เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่
6. แพทย์ประจำตำบล

สำหรับฝ่ายแพทย์ในหัวข้อ 2 ถึง 6 นั้น ก็คือบุคคลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3 นั้นเอง¹

3.7.2.3 ฝ่ายทหาร ต้องเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารจัดส่ง เข้านั่งฟังการสอบสวน

¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3.

สำหรับฝ่ายทหารนั้น ถ้าได้รับการแจ้งให้มาฟังการสอบสวนชั้นสูตร
พริกศพบ้างจะไม่เข้าร่วมฟังการสอบสวนเลย บุคคลตาม ข้อ 3.7.2.1 และ
3.7.2.2 ก็สามารถทำการชั้นสูตรพริกศพบ้างได้ตามลาฟัง¹

3.7.3 หน้าที่ในการแจ้งให้ผู้มีหน้าที่ชั้นสูตรพริกศพบ้างทราบ

คือ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพบ้างอยู่นั้นเอง^{2, 3}

3.7.4 การชั้นสูตรพริกศพบ้าง

ดำเนินการตามการชั้นสูตรพริกศพบ้างสามัญ แต่มีเพิ่มเติมคือ ฝ่ายทหารที่
เข้าร่วมฟังการสอบสวนการชั้นสูตรพริกศพบ้าง สามารถจะทาบ้นที่หลักฐานเกี่ยว
กับ การชั้นสูตรพริกศพบ้าง เช่น ทาแผนที่ถ่ายรูปและส่ง เอกสารนั้นเข้าไว้ในสำนวน
การชั้นสูตรด้วยได้

3.7.5 การดำเนินคดีอาญา

จะกล่าวถึงในหัวข้อการดำเนินคดีอาญา

ข้อสังเกต

1 คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 1041/2518 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2518.

2 เรื่องเดียวกัน

3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 2.

1. นอกจากการตายของทหารที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ และตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แล้ว ไม่จำเป็นที่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารทราบเพื่อที่จะส่งนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้าฟังการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ คือ ถ้าทหารประจำการตายจากเหตุใดเหตุหนึ่งใน 5 กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 วรรค 2 ก็ให้จัดการตามมาตรา 150 วรรคแรก ได้เลย เช่น นาย ก. เป็นทหารประจำการขับรถยนต์ไปชนเสาไฟฟ้าถึงแก่ความตาย เป็นการตายจากอุบัติเหตุทำให้ชันสูตรพลิกศพอย่างการชันสูตรพลิกศพสามัญ เป็นต้น

2. ทหารที่จะเข้าร่วมฟังการสอบสวนชันสูตรพลิกศพได้นั้นต้อง เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชาส่งมาเท่านั้น

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย